

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

การส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัดแก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา

An Extension of Tailor-made Fertilizer Utilization for Rice Farmers in
Khong District of Nakhon Ratchasima Province

ชัชกรีย์ แอบเสลา (Chatcharee Absalao)¹ สุนันท์ สีสังข์ (Sunan Seesang)², วนาลัย วิริยะสุธี (Wanalai Wiriyasuthee)³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ (2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชนในการดำเนินโครงการพัฒนาธุรกิจบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน (3) ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติและปัญหาในการใช้ปุ๋ยสั่งตัด และ (4) ความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวและขึ้นทะเบียนเพาะปลูก ปี 2564 ในอำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาธุรกิจบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน จำนวน 272 ราย ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 162 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบปลายปิดและปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า (1) เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 19.56 ไร่ มีรายได้ในการปลูกข้าวในรอบปีที่ผ่านมา 78,246.91 บาท (2) เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชนในการดำเนินโครงการพัฒนาธุรกิจบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน อยู่ในระดับมาก (3) เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีความรู้เกี่ยวกับการเก็บตัวอย่างดินเพื่อนำมาวิเคราะห์ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และ (4) เกษตรกรมีความต้องการความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยสั่งตัดอยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรต้องการการส่งเสริมการปรับปรุงดินด้วยวัสดุอินทรีย์ การส่งเสริมในรูปแบบกลุ่มทุกประเด็น ยกเว้น ประเด็นด้านการวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และการแปลผลการตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างดิน ต้องการรูปแบบการส่งเสริมแบบรายบุคคล เนื่องจากเป็นประเด็นที่สำคัญ ต้องอาศัยการฝึกและทักษะเป็นอย่างดี และวิธีการส่งเสริมแตกต่างกันหลายรูปแบบ

คำสำคัญ ปุ๋ยสั่งตัด โครงการพัฒนาธุรกิจบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Chatchareebec@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sunan.see@stou.ac.th

³ อาจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช wanalai_v@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) basic socio-economic status, (2) opinion towards the operations of the project of business development for soil and fertilizer service to community as operated by the Center of Soil and Fertilizer Management for Community, (3) practical knowledge and problems of tailor-made fertilizer utilization, and (4) needs in an extension of tailor-made fertilizer utilization. The population of this research was 272 farmers in Kong District, Nakhon Ratchasima Province who registered in production year 2021 and participated in the project of business development for soil and fertilizer service to community, accounting for 162 samples. The data were collected by a questionnaire and analyzed by descriptive statistics such as frequency, percentage, minimum, maximum values, mean and standard deviation. The research findings showed that (1) the farmers has an average rice farming area of 19.56 Rai producing 78,246.91 baht of last year production. (2) Their opinions were rated at high level of the operations of Center of Soil and Fertilizer Management for Community. (3) Most farmers had knowledge of soil sample collection for analyzing soil fertility. (4) Rice farmers had a high level of needs in the knowledge of tailor-made fertilizer utilization with farmers had needs in an extension of soil improvement by organic matters, all aspects of group extension methods except soil sample analysis and reading analytical result. Moreover, needed personal contact because it is an important issue requires training and skills as well. and various extension methods.

Keywords: Tailor-made fertilizer, Project of business development for soil and fertilizer service to community, Center of Soil and Fertilizer Management for Community

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

บทนำ

คนไทยส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม และประเทศไทยจะอาศัยเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเกษตรเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะพืชผลทางการเกษตรเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญนำรายได้เข้าประเทศ ข้าวเป็นสินค้าที่มีมูลค่าการส่งออกมาเป็นอันดับ 1 ปัจจัยสำคัญควบคู่กับกระบวนการผลิตทางการเกษตรคือ การใช้ปุ๋ยเพื่อให้ผลผลิตที่ออกมามีความสมบูรณ์และปริมาณผลผลิตที่คุ้มค่างกับต้นทุนการผลิต โดยการใช้ปุ๋ยนั้น มีหลายประเภท เช่น การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยเคมี โดยการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นวิธีที่เกษตรกรนิยมใช้ในกระบวนการผลิตข้าวเป็นอย่างมาก เนื่องจากพืชมีการเจริญเติบโตเร็วกว่าการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และสะดวกในการใช้งาน แต่เกษตรกรจำนวนมากมีปัญหาด้านการใช้ปุ๋ยเคมีไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการใช้ในปริมาณที่มากเกินไปเกินความต้องการของพืช ใช้ปุ๋ยสูตรสำเร็จในท้องตลาดซึ่งมีราคาสูงโดยไม่ได้นำถึงถึงความเหมาะสมกับสภาพดิน ปริมาณธาตุอาหารพืชในแปลงของตนเอง ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตพืชของเกษตรกรเพิ่มขึ้น ซึ่งหน่วยงานภาครัฐยังขาดข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคมเศรษฐกิจ ความคิดเห็น ความรู้ ปัญหา และแนวทางการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัดในรูปแบบและวิธีการที่เกษตรกรต้องการ จากสภาพปัญหาดังกล่าวเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรด้านการใช้ปุ๋ยสั่งตัดเพื่อลดต้นทุน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำโครงการพัฒนาธุรกิจบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน ดำเนินงานภายใต้การจัดการของศูนย์จัดการดินปุ๋ยเพื่อชุมชน โดยนำเอาเทคโนโลยีการจัดการธาตุอาหารพืชเฉพาะพื้นที่ (ปุ๋ยสั่งตัด) เข้ามาแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรได้นำไปใช้ เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเห็นสภาพปัญหาดังกล่าว จึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด ตามโครงการพัฒนาธุรกิจบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน ตลอดจนศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัดให้มีความเหมาะสมสำหรับเกษตรกร นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาต้นทุนการผลิตด้านราคาปุ๋ยที่สูงขึ้นให้แก่เกษตรกรอย่างถูกต้องและตรงความต้องการต่อไป

วัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับศูนย์จัดการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชนในการดำเนินโครงการพัฒนาธุรกิจบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน
3. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติและปัญหาของเกษตรกรในการใช้ปุ๋ยสั่งตัด
4. เพื่อศึกษาความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวและขึ้นทะเบียนเพาะปลูก ปี 2564 กับกรมส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ที่เข้าร่วมโครงการธุรกิจบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน ภายใต้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน จำนวน 272 ราย ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Taro Yamane ที่ความคาดเคลื่อนจากการสุ่มเท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ จำนวน 162 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามที่มีลักษณะแบบปลายปิดและปลายเปิด ซึ่งเนื้อหาแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร 2) ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในการดำเนินโครงการพัฒนารูจกบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน 3) ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติและปัญหาของเกษตรกรในการใช้ปุ๋ยสั่งตัด และ 4) ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด

การทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด ไปทำการทดสอบหาค่าความเที่ยง (Reliability consistency) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 ราย โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นในประเด็นความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับศูนย์จัดการดินปุ๋ยเพื่อชุมชนในการดำเนินโครงการพัฒนารูจกบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน เท่ากับ 0.855 ประเด็นปัญหาในการใช้ปุ๋ยสั่งตัด เท่ากับ 0.813 และประเด็นความต้องการความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยสั่งตัด เท่ากับ 0.811 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกข้าวและขึ้นทะเบียนเพาะปลูก ปี 2564 กับกรมส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา ที่เข้าร่วมโครงการรูกจกบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน ภายใต้การดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน จำนวน 162 ตัวอย่าง ระหว่างเดือนเมษายนถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรนำมาตรวจสอบความถูกต้องและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์สถิติสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) **สภาพพื้นฐานทางสังคม** พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ร้อยละ 61.1 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 59.89 ปี ร้อยละ 74.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 82.1 ไม่มีตำแหน่งทางสังคมในชุมชน ทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์กรต่างๆ และเคยผ่านการอบรมหรือดูงาน

2) **สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ** พบว่า สมาชิกในครัวเรือน ทั้งหมดประกอบอาชีพการเกษตร มีประสบการณ์ในการทำนาข้าวเฉลี่ย 18.52 ปี มีพื้นที่ทำการเกษตรรวมทั้งหมดเฉลี่ย 26.78 ไร่ แบ่งเป็น พื้นที่เป็นของตนเอง เฉลี่ย 17.48 ไร่ พื้นที่เช่า เฉลี่ย 2.07 ไร่ พื้นที่ประเภทอื่นๆ เฉลี่ย 7.28 ไร่ มีพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย 19.56 ไร่ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.12 คน จำนวนแรงงานที่ใช้ในการเกษตรเฉลี่ย 1.85 คน มีรายได้ในการปลูกข้าวในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 78,246.91 บาท รายได้รวมจากภาคการเกษตรเฉลี่ย 89,465.06 บาท รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 27,327.16 บาท ทุกรายมีแหล่งเงินทุนเพื่อการเพาะปลูกข้าวจากการใช้ทุนของตนเอง ร้อยละ 86.4 มีแหล่งเงินทุนเพื่อการเพาะปลูกข้าวจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ร้อยละ 86.4

2. **ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในการดำเนินโครงการพัฒนารูจกบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน**

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในการดำเนินโครงการพัฒนาธุรกิจบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน ดังนี้ การได้รับความรู้จากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาเทคนิคและการบริหารธุรกิจ (ค่าเฉลี่ย 3.41) แหล่งความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาธุรกิจบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.58) การวางแผนการเก็บตัวอย่างดิน (ค่าเฉลี่ย 3.49) และการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนให้บริการดินและปุ๋ย (ค่าเฉลี่ย 4.18) อยู่ในระดับมาก ทุกประเด็น ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในการดำเนินโครงการพัฒนาธุรกิจบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน

n = 162

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย (SD)	การแปล ความหมาย
	เห็นด้วย						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. การได้รับความรู้จากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาเทคนิคและการบริหารธุรกิจ						3.41 (0.70)	มาก
1.1 ภาพรวมของโครงการพัฒนาธุรกิจบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน	52 (32.1)	35 (21.6)	63 (38.9)	11 (6.8)	1 (0.6)	3.78 (0.98)	มาก
1.2 การบริหารจัดการศูนย์จัดการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน	49 (30.2)	24 (14.8)	71 (43.8)	16 (9.9)	2 (1.2)	3.64 (1.03)	มาก
1.3 การวางแผนการให้บริการของศูนย์จัดการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน	7 (4.3)	33 (20.4)	79 (48.8)	42 (25.9)	1 (0.6)	3.02 (0.80)	ปานกลาง
1.4 การกำหนดค่าบริการของศูนย์จัดการดินปุ๋ยเพื่อชุมชน	17 (10.5)	36 (22.2)	75 (46.3)	30 (18.5)	4 (2.5)	3.22 (0.90)	ปานกลาง
2. แหล่งความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาธุรกิจบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน						3.58 (0.64)	มาก
2.1 เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	42 (25.9)	75 (46.3)	23 (14.2)	22 (13.6)	0 (0.0)	3.85 (0.96)	มาก
2.2 ตัวแทนเครือข่ายศูนย์จัดการดินปุ๋ยเพื่อชุมชน	30 (18.5)	32 (19.8)	87 (53.7)	12 (7.4)	1 (0.6)	3.49 (0.89)	มาก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

ตารางที่ 1 (ต่อ)

n = 162

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น					ค่าเฉลี่ย (SD)	การแปล ความหมาย
	เห็นด้วย						
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
2.3 ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตสินค้า เกษตร (ศพก.)	31 (19.1)	37 (22.8)	81 (50)	12 (7.4)	1 (0.6)	3.53 (0.89)	มาก
2.4 ประธานกลุ่มนาแปลงใหญ่	29 (17.9)	36 (22.2)	79 (48.8)	16 (9.9)	2 (1.2)	3.47 (0.91)	มาก
3. การวางแผนการเก็บตัวอย่าง ดิน						3.49 (0.89)	มาก
3.1 การเก็บตัวอย่างดิน	22 (34)	59 (36.4)	37 (22.8)	7 (4.3)	4 (2.5)	3.95 (0.98)	มาก
3.2 การตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างดิน	30 (18.5)	25 (15.4)	67 (41.4)	32 (19.8)	8 (4.9)	3.23 (1.12)	ปานกลาง
4. การดำเนินงานของศูนย์จัดการ ดินปุ๋ยชุมชนให้บริการดินและปุ๋ย						4.18 (0.56)	มาก
4.1 การได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง แม่นยำจากการตรวจวิเคราะห์ ดินของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน	31 (19.1)	65 (40.1)	48 (29.6)	15 (9.3)	3 (1.9)	3.65 (0.95)	มาก
4.2 การบริการจัดส่งปุ๋ยตามค่า วิเคราะห์ดินทันต่อการใช้งาน	107 (66)	41 (25.3)	12 (7.4)	2 (1.2)	0 (0.0)	4.56 (0.69)	มากที่สุด
4.3 เอกสารเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยตาม ค่าวิเคราะห์ดินจากศูนย์จัดการ ดินปุ๋ยชุมชน มีเนื้อหา ปฏิบัติได้จริงในการใช้ปุ๋ย	85 (52.5)	54 (33.3)	15 (9.3)	8 (4.9)	0 (0.0)	4.33 (0.84)	มากที่สุด

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็น ได้แก่ 1.00 - 1.80 = น้อยที่สุด 1.81 - 2.60 = น้อย 2.61 - 3.40 = ปานกลาง 3.41 - 4.20 = มาก
และ 4.21 - 5.00 = มากที่สุด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

3. ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติและปัญหาของเกษตรกรในการใช้ปุ๋ยสั่งตัด

การศึกษาความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติและปัญหาของเกษตรกรในการใช้ปุ๋ยสั่งตัดประกอบด้วย 1) ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้ปุ๋ยสั่งตัด 2) ปัญหาในการใช้ปุ๋ยสั่งตัด โดยนำผลการศึกษาคำนวณหาค่าร้อยละ ดังนี้

1) ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้ปุ๋ยสั่งตัด จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรร้อยละ 95.7 มีความรู้เกี่ยวกับการเก็บตัวอย่างดินเพื่อนำมาวิเคราะห์ความอุดมสมบูรณ์ของดินมากที่สุด โดยมีค่าการรับรู้อันดับที่ 1 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้ปุ๋ยสั่งตัด

n = 162

ประเด็นความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติ	ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติ		
	ตอบถูก จำนวน (ร้อยละ)	ตอบไม่ถูก จำนวน (ร้อยละ)	ลำดับ การรับรู้ (ร้อยละ)
1. ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้ปุ๋ยสั่งตัด			
1.1 การเก็บตัวอย่างดินมีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาวิเคราะห์ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	155 (95.7)	7 (4.3)	1
1.2 ปุ๋ยสั่งตัด คือ เทคโนโลยีการจัดการธาตุอาหารพืชเฉพาะพื้นที่ ซึ่งช่วยให้เกษตรกรได้ใช้ปุ๋ยถูกชนิดและถูกปริมาณ โดยประสิทธิภาพการใช้ปุ๋ยจึงสูงขึ้น	149 (92.0)	13 (8.0)	3
1.3 การทำการเกษตรตามระบบแม่นยำ	153 (94.4)	9 (5.6)	2

2) ปัญหาในการใช้ปุ๋ยสั่งตัด

ปัญหาด้านความรู้ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีความรู้ในการใช้ปุ๋ยสั่งตัดอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.31) ปัญหาด้านการผลิต เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีปัญหาด้านการผลิตปุ๋ยสั่งตัดในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.99) ปัญหาด้านการตลาด เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีปัญหาด้านการตลาดของการใช้ปุ๋ยสั่งตัดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.32)

4. ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด การศึกษาความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัดของเกษตรกรประกอบด้วย 1) ความต้องการความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยสั่งตัด 2) ความต้องการรูปแบบการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด และ 3) ความต้องการเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด โดยนำผลการศึกษามาคำนวณหาค่าร้อยละ ดังนี้

1) ความต้องการความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยสั่งตัด เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีความต้องการความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยสั่งตัดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.68) เมื่อพิจารณาโดยละเอียดพบว่า เกษตรกรมีความต้องการความรู้ด้านการปรับปรุงดินด้วยวัสดุอินทรีย์ อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.24) มีความต้องการความรู้ด้านการปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.23) ดังตารางที่ 3

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

ตารางที่ 3 ความต้องการของเกษตรกรด้านความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด

n = 162

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ					ค่าเฉลี่ย (SD)	การแปล ความหมาย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
1. ความต้องการความรู้เกี่ยวกับ การใช้ปุ๋ยสั่งตัด						3.68 (0.38)	มาก
1.1 การปรับปรุงดินด้วยวัสดุ อินทรีย์ (ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก)	67 (41.4)	75 (46.3)	13 (8.0)	6 (3.7)	4 (0.6)	4.24 (0.80)	มากที่สุด
1.2 การปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด (ปอเทือง โสน แอพรักัน พืช ตระกูลถั่ว ฯลฯ)	79 (48.8)	53 (32.7)	18 (11.1)	12 (7.4)	0 (0.0)	4.23 (0.92)	มากที่สุด

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ยระดับความต้องการ ได้แก่ 1.00 - 1.80 = น้อยที่สุด 1.81 - 2.60 = น้อย 2.61 - 3.40 = ปานกลาง 3.41 - 4.20 = มาก และ
4.21 - 5.00 = มากที่สุด

2) ความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด พบว่าเกษตรกรมีความต้องการให้มีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัดในรูปแบบรายบุคคล ในประเด็นการแปลผลการตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างดิน (ร้อยละ 69.8) มีความต้องการให้มีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัดในรูปแบบกลุ่มในประเด็นการปรับปรุงดินด้วยวัสดุอินทรีย์ (ร้อยละ 87) และมีความต้องการให้มีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัดในรูปแบบมวลชน ในประเด็นการปรับปรุงดินด้วยวัสดุอินทรีย์ (ร้อยละ 10) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด

n = 162

ประเด็นความต้องการ	รูปแบบการส่งเสริม		
	รายบุคคล	กลุ่ม	มวลชน
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. การแปลผลการตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างดิน	113 (69.8)	47 (47.0)	2 (1.2)
2. การปรับปรุงดินด้วยวัสดุอินทรีย์ (ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก)	65 (40.1)	87 (87.0)	10 (10.0)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

3) ความต้องการเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด พบว่า เกษตรกรมีความต้องการให้มีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัดแบบวิธีการจัดอบรม ในประเด็นการหาข้อมูลชุดดิน (ร้อยละ 59.3) มีความต้องการให้มีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัดแบบวิธีการสาธิต ในประเด็นการปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด (ร้อยละ 54.9) มีความต้องการให้มีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัดแบบวิธีการฝึกปฏิบัติ ในประเด็นการเก็บตัวอย่างดิน (ร้อยละ 54.9) และมีความต้องการให้มีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัดแบบวิธีการศึกษาดูงาน ในประเด็นการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน หรือปุ๋ยสั่งตัด (ร้อยละ 19.8) ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 5 ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด

n = 162

ประเด็นความต้องการ	วิธีการส่งเสริม			
	อบรม	สาธิต	ฝึกปฏิบัติ	ศึกษาดูงาน
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1. การเก็บตัวอย่างดิน	8 (4.9)	55 (34.0)	89 (54.9)	10 (6.2)
2. การหาข้อมูลชุดดิน	96 (59.3)	39 (24.1)	27 (16.7)	0 (0.0)
3. การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน หรือปุ๋ยสั่งตัด	78 (48.1)	37 (22.8)	15 (9.3)	32 (19.8)
4. การปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด (ปอเทือง โสนแอฟริกัน พืชตระกูลถั่ว ฯลฯ)	38 (23.5)	89 (54.9)	5 (3.1)	30 (18.5)

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคม จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา มีอายุเฉลี่ย 59.89 ปี ร้อยละ 74.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับ สาโรช ดุรงค์กาญจน์ (2560) ที่ศึกษาเรื่อง การใช้เทคโนโลยีการจัดการธาตุอาหารพืชเฉพาะพื้นที่ (ปุ๋ยสั่งตัด) ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอสริมโหด จังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งผลการศึกษพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอสริมโหด จังหวัดปราจีนบุรี มีอายุเฉลี่ย 51-55 ปี โดยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เช่นเดียวกัน

สามารถอธิบายได้ว่า ช่วงอายุของเกษตรกร อาจมีผลในดำเนินกิจกรรมการเกษตร หรือการเข้ารับความรู้ และการถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ๆ จากหน่วยงานต่างๆ มากขึ้น

1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอกง จังหวัดนครราชสีมา มีสภาพเศรษฐกิจด้านรายได้จากการเฉลี่ยจากการปลูกข้าวในรอบปีที่ผ่านมา และด้านแหล่งเงินทุน ดังนี้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12
The 12th STOU National Research Conference

1) รายได้จากการเฉลี่ยจากการปลูกข้าวในรอบปีที่ผ่านมา พบว่า เกษตรกรมีรายได้ในการปลูกข้าวในรอบปีที่ผ่านมา เฉลี่ย 78,246.91 บาท สอดคล้องกับ ชลธิชา ฐานะ, ภาณุพันธุ์ ประภาติกุล, และประภัสสร เกียรติสุรนนท์ (2561) ที่ทำการศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัดสำหรับข้าว ซึ่งมีรายได้จากการผลิตข้าวโดยเฉลี่ย 74,195.52 บาท

จึงสามารถอธิบายได้ว่า ปัจจุบันรายได้จากการผลิตข้าวของเกษตรกรยังมีรายได้จากการประกอบอาชีพการทำนาข้าวคงเดิม ในขณะที่ราคาต้นทุนการผลิตข้าวมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ ไม่ว่าจะเป็นต้นทุนด้านราคาปุ๋ย ราคาน้ำมัน ราคาสารกำจัดศัตรูพืช และค่าแรง เป็นต้น ภาครัฐและภาคประชาชนควรหาแนวทางร่วมกันในการดำเนินการเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตให้ได้ เช่น การส่งเสริมการทำการเกษตรแบบลดต้นทุนผ่านโครงการ ต่างๆ เป็นต้น

2) ด้านแหล่งเงินทุน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 86.4 มีแหล่งเงินทุนเพื่อการเพาะปลูกข้าวจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ร้อยละ 30.9 มีแหล่งเงินทุนเพื่อการเพาะปลูกข้าวจากกองทุนหมู่บ้าน สอดคล้องกับ วสุกาญจน์ ปานขริบ (2559) ที่ทำการศึกษาเรื่องการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ในจังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ร้อยละ 47.5 เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

จึงสามารถอธิบายได้ว่า เกษตรกรยังต้องพึ่งพาแหล่งเงินทุนต่างๆ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และเงินกองทุนหมู่บ้าน สำหรับนำมาลงทุนประกอบอาชีพเกษตรกรรม

2. ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในการดำเนินโครงการพัฒนารูจกบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีความคิดเห็นในประเด็นการได้รับความรู้จากการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาเทคนิคและการบริหารธุรกิจ แหล่งความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนารูจกบริการดินและปุ๋ยเพื่อชุมชน การวางแผนการเก็บตัวอย่างดิน และการดำเนินงานของศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนให้บริการดินและปุ๋ย อยู่ในระดับมาก

จึงสามารถอธิบายได้ว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นที่ดีต่อภาพรวมของการดำเนินการผลิตปุ๋ยสั่งตัด

3. ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติและปัญหาของเกษตรกรในการใช้ปุ๋ยสั่งตัด

1) ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้ปุ๋ยสั่งตัด

- ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในการใช้ปุ๋ยสั่งตัดนั้น เกษตรกรมีความรู้ในทุกประเด็น ยกเว้น ประเด็นการเก็บตัวอย่างดิน การเก็บตัวอย่างดิน ควรเก็บในขณะที่มีการปลูกข้าวอยู่ในแปลง สอดคล้องกับ สุอาภา สกุนินวดี (2562) ที่มีการศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัดเพื่อการปลูกข้าวของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งได้กล่าวว่า สมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน มีความรู้เรื่องปุ๋ยสั่งตัดเพื่อการปลูกข้าว และสอดคล้องกับ พิสุทธิพันธ์ กิตติชัยณรงค์ (2559) ที่มีการศึกษาเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัดสำหรับผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการยอมรับเทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัดสำหรับปลูกข้าว ได้แก่ ความรู้ดิน-ปุ๋ย ความรู้ทั้งทฤษฎีและความสามารถในการปฏิบัติตามเทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัด ในขณะที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ยังคงมีปัญหาด้านการตลาด (เฉลี่ย 3.32) การผลิต (เฉลี่ย 2.99) อยู่ในระดับปานกลาง และปัญหาด้านความรู้ (เฉลี่ย 2.31) อยู่ในระดับน้อย

จึงสามารถอธิบายได้ว่า เกษตรกรมีความรู้เรื่องปุ๋ยสั่งตัด แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเก็บตัวอย่างดินที่ถูกต้อง และยังพบปัญหาด้านการตลาด และการผลิตที่จะต้องได้รับการแก้ไขต่อไป

2) ปัญหาในการใช้ปุ๋ยสั่งตัด

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

- ปัญหาด้านความรู้ พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีปัญหาด้านความรู้ในการใช้ปุ๋ยสั่งตัดอยู่ในระดับน้อย (เฉลี่ย 2.31)
 - ปัญหาด้านการผลิต พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีปัญหาด้านการผลิตปุ๋ยสั่งตัดอยู่ในระดับปานกลาง (เฉลี่ย 2.99)
- โดยประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดคือ ด้านแม่ปุ๋ยในท้องตลาดมีราคาสูงขึ้นมากอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2565) ที่มีการรายงานราคาปุ๋ยเคมีที่สูงขึ้นในปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ย 4.57)
- ปัญหาด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีปัญหาด้านการตลาดของการใช้ปุ๋ยสั่งตัดอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.32) โดยประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหาที่สุดคือ เกษตรกรมีปัญหาที่เคยชินกับการซื้อปุ๋ยสำเร็จในท้องตลาดอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.93)

จึงสามารถอธิบายได้ว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านแม่ปุ๋ยในท้องตลาดมีราคาสูงขึ้นมากอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับราคาปุ๋ยเคมีในปัจจุบันที่สูงขึ้นมากเช่นเดียวกัน และเกษตรกรมีปัญหาที่เคยชินกับการซื้อปุ๋ยสำเร็จในท้องตลาดซึ่งเกษตรกรให้เหตุผลในเรื่องความสะดวก รวดเร็ว ไม่ต้องผสมปุ๋ยเอง

4. ความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด

1) ความต้องการความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยสั่งตัด

- ความต้องการความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัดด้านการปรับปรุงดินด้วยวัสดุอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก (เฉลี่ย 4.24) และการปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด เช่น ปอเทือง โสน แอฟริกัน พืชตระกูลถั่ว (เฉลี่ย 4.23) อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการคำนวณปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินจากแอปพลิเคชันของหน่วยงานต่างๆ (เฉลี่ย 3.37) การแปลผลการตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างดิน (เฉลี่ย 3.15) และการหาข้อมูลชุดดิน (เฉลี่ย 3.00) อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ วสุกาญจน์ ปานขริบ (2559) ที่ศึกษาการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ในจังหวัดนครปฐมซึ่งพบว่า สมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนส่วนมากมีการรับรู้เรื่องการคำนวณปุ๋ยเคมีตามค่าวิเคราะห์ดินด้วยแอปพลิเคชันกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อยู่ในระดับต่ำ จึงสามารถอธิบายได้ว่า ประเด็นด้านการส่งเสริมให้เกษตรกรเรียนรู้การคำนวณปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินจากแอปพลิเคชันของหน่วยงานต่างๆ จึงเป็นประเด็นสำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรเรียนรู้และนำไปพัฒนาการทำเกษตรแม่นยำในการทำการเกษตรของตนเองต่อไป

2) ความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด

- ความต้องการเกี่ยวกับรูปแบบการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวส่วนใหญ่ มีความต้องการให้มีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด ในรูปแบบกลุ่ม สอดคล้องกับ วสุกาญจน์ ปานขริบ (2559) ที่ศึกษาการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ในจังหวัดนครปฐม ซึ่งพบว่า สมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนส่วนมากมีความต้องการให้มีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด ในรูปแบบกลุ่ม เช่นเดียวกัน จึงสามารถอธิบายได้ว่า รูปแบบการส่งเสริมแบบกลุ่มยังเป็นรูปแบบที่เกษตรกรต้องการ ซึ่งเกษตรกรสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ จากการส่งเสริมในแต่ละครั้งได้

3) ความต้องการเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด

- ความต้องการเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าว มีความต้องการให้มีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด ในประเด็นการหาข้อมูลชุดดิน การปรับปรุงดินด้วยวัสดุอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก การแปลผลการตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างดิน การคำนวณปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินด้วยตนเอง การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน หรือปุ๋ยสั่งตัด ด้วยวิธีการอบรม มีความต้องการให้มีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด ในประเด็นการปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด เช่น ปอเทือง โสนแอฟริกัน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 12

The 12th STOU National Research Conference

พืชตระกูลถั่ว ฯลฯ การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน การปรับปรุงดินด้วยสารชีวภาพ เช่น น้ำหมักชีวภาพ ด้วยวิธีการสาธิต และมีความต้องการให้มีการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัด ในประเด็นการเก็บตัวอย่างดิน การคำนวณปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินจากแอปพลิเคชันของหน่วยงานต่างๆ ด้วยวิธีการฝึกปฏิบัติ จึงสามารถอภิปรายได้ว่า เกษตรกรต้องการการส่งเสริมวิธีการแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับประเด็นนั้นๆ

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. เกษตรกรควรได้รับการอบรม ถ่ายทอดความรู้ด้านการใช้ปุ๋ยสั่งตัด เพื่อให้มีทักษะความชำนาญมากขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในบางประเด็นไม่ถูกต้อง เช่น ประเด็นการเก็บตัวอย่างดินที่ถูกต้อง
2. หน่วยงานภาครัฐควรหาแนวทางการส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัดให้เข้าถึงเกษตรกรอย่างแท้จริง ควรศึกษาหาแหล่งจำหน่ายแม่ปุ๋ยราคาถูก พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อจัดซื้อจัดหาแม่ปุ๋ยและนำมาผลิตปุ๋ยสั่งตัดเพื่อให้เกิดการลดต้นทุนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรให้ความรู้กับเกษตรกรด้านการคำนวณปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินจากแอปพลิเคชันของหน่วยงานต่างๆ การแปลผลการตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างดิน การหาข้อมูลชุดดิน เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ และทักษะนำไปปฏิบัติจริงได้ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังเคยชินกับการซื้อปุ๋ยสำเร็จในท้องตลาดมาใช้ ทั้งยังประสบปัญหาด้านแม่ปุ๋ยในท้องตลาดมีราคาสูง และยังขาดความรู้ด้านการเข้าถึงบริการข้อมูลจากแอปพลิเคชันของหน่วยงานภาครัฐ
3. ควรมีนโยบายที่มีการสนับสนุนการจัดสรรงบประมาณด้านส่งเสริมการใช้ปุ๋ยสั่งตัดผ่านโครงการ โดยมีหลักสูตรการอบรมถ่ายทอดความรู้การฝึกปฏิบัติ ในรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมตามความต้องการของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรต้องการรูปแบบและวิธีการส่งเสริมในแต่ละประเด็นแตกต่างกันออกไป

เอกสารอ้างอิง

- ชลธิชา ฐานะ. (2561). ความรู้และการปฏิบัติตามเทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัดเพื่อการผลิตข้าวของเกษตรกร ตำบลบ้านดุง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น. วารสารแก่นเกษตร, 46(1), 819-825.
- พิสุทธิพันธ์ กิตติชัยณรงค์. (2559). การยอมรับเทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัดสำหรับผลิตข้าวในพื้นที่อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก (วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- วสุกาญจน์ ปานขริบ. (2559). การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน ในจังหวัดนครปฐม (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สาโรช ดรศักดิ์กาญจน์ และ พิชัย ทองดีเลิศ. (2560). การใช้เทคโนโลยีการจัดการธาตุอาหารพืชเฉพาะพื้นที่ (ปุ๋ยสั่งตัด) ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในอำเภอสรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี. วารสารเกษตรพระจอมเกล้า, 35(2), 57-64.
- สุภาภา สกลนิวัติ. (2562). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับเทคโนโลยีปุ๋ยสั่งตัดเพื่อการปลูกข้าวของสมาชิกศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนในจังหวัดสิงห์บุรี (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2565) ข้อมูลเศรษฐกิจการเกษตร ราคาปุ๋ยเคมีสูตรที่สำคัญ. สืบค้นจาก <http://oae.go.th/view/1/ปัจจัยการผลิต/TH-TH>